

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א
דומ"צ קהל עדת הרדים אופקים

הבדלה מבעוד יום

(ה) אולם אין לעשות כן לכתחילה אלא בשעת הדחק מכמה טעמים: א. צריך להקדים התפילה שהיא תדירה. ב. משקה משכר לפני מנחה (מ"ב סימן רל"ב ס"ק ל"ה) וה"ה לפני מעריב (מ"ב סימן רל"ה ס"ק י"ז). ג. אין זה ראוי ע"פ הקבלה (ראה כה"ח סימן רצ"ג אות ז').

(ו) אבל לעת הצורך אפשר לעשות כן. וכן הובא בארחות רבינו (ח"א עמ' קכ"ח) שמרן הסטייפלר זצ"ל בשנותיו האחרונות שהיה קשה לו ללכת לבית הכנסת עשה כן לפעמים, וטעם מעט מהיין ונתן לנכדו (כנראה קטן שהגיע לחינוך) לשתות שאר הכוס, ולאחר מכן התפלל ערבית ביחידות.

הנוהג כרבנו תם אם יכול לשמוע הבדלה ממי שאינו מקפיד על זמן זה
(ז) דעת הגרשז"א (שולחן שלמה רצ"ג ס"א הערה ב') שכשם שאפשר להבדיל בזמן שעדיין שבת, כך יכול מי שמקפיד על זמן ר"ת בצאת השבת לצאת יד"ח הבדלה ממי שלא מקפיד על זמן ר"ת ומבדיל קודם לכן, ואף שאין יכול בשעת הבדלה לשתות מיין ההבדלה מ"מ אינו מעכב, ואף לכתחילה יכול לנהוג כן, ואף שבכל ענייניו נוהג כר"ת (שש"כ, פנ"ט הערה י"ז).

אולם בשו"ת דברי יציב (ח"א סי' קלד) כתב שהנוהג כרבנו תם בכל ענייניו אינו יכול לשמוע הבדלה בזמן שהוא עדיין שבת

(א) מי שהוא אנוס, כגון שצריך להחשיך על התחום לדבר מצוה (שהולך מביתו מבעוד יום עד סוף התחום ויושב שם עד הערב, כדי שמיד שיחשך ילך לדבר מצוה הנחוץ לו, ושם לא ימצא לו כוס להבדיל עליו), יכול להתפלל מעריב של מוצאי שבת מפלג המנחה ולמעלה, ולהבדיל מיד אבל לא יברך על הנר, וכן אסור בעשיית מלאכה, עד צאת הכוכבים (סימן רצ"ג סעיף ג' ומ"ב שם).

(ב) ואחר צאת הכוכבים צריך לקרות ק"ש פעם שנית (ע"פ המ"ב שם).

(ג) אכן כתבו האחרונים דאין לעשות כן שדבר תמוה הוא לרבים, גם שמא יבואו להקל במלאכה, ובפרט בימינו דנוהגין לעשות תמיד כרבנן שמתפללין מנחה עד הערב, בודאי מדינא אסור להקדים מעריב במוצאי שבת. ואף דבערב שבת יש שמקילין, היינו משום דמצוה להוסיף מחול על הקודש משא"כ במוצ"ש (מ"ב סק"ט).

הבדלה לפני ערבית

(ד) אמנם כל זה הוא לפני שמגיע צאת הכוכבים אבל אחר שמגיע צאת הכוכבים, ניתן להבדיל על הכוס לפני שמתפלל מעריב. כמש"כ בשו"ע הגר"ז (סימן רצ"ג סעיף א') שמיד שנראים ג' כוכבים רצופים (שזהו זמן מוצאי שבת) מותר להבדיל ולעשות מלאכה אף על פי שעדיין לא התפלל ערבית (וכן משמע מלשון המ"ב ריש סימן רצ"ד).

הבדלה ואינו מבדיל כלל, גם לאחר התענית.
ג. דעה נוספת דמבדיל ונותן לתינוק לשתות.
והרא"ש ז"ל כתב דנהגו העם כדברי רבינו
הבה"ג. וכן נפסק בשו"ע (סימן תקנ"ו ס"א).

נער לפני הבר מצוה

י) נער לפני בר מצוה ההולך לישון לפני
מוצאי שבת (כגון במקומות
הצפוניים בעולם שצאת השבת מאוחר
מאוד, והילד מתפלל מעריב במוצאי שבת
מפלג המנחה והולך לישון (וק"ש של ערבית
אינו חייב לקרוא משום חינוך, ראה שו"ע
סימן ע' ס"ב. ומ"ב סק"ט) האם גם יוכל
להבדיל מפלג המנחה. וראה בספר פסקי
תשובות (סימן רצ"ו אות י"ט) שדן בזה.

אכן נראה שהיות שמצות חינוך הוא לחנך
את הילד לעשות בקטנותו את מה
שיצטרך לעשות בגדלותו, ומכיון שהמ"ב
כתב שאין לעשות כן בזמנינו (כדהובא לעיל
ס"ג), לכן אין לחנך הילד לעשות כן, ועדיף
שיבדיל על הכוס ביום ראשון בבוקר. ואף
שי"א שאין צורך לחנך ילד בדבר שהוא
משום תשלומין, אבל הובא בשם מרן
הגרי"ש אלישיב זצ"ל שעכ"פ סמוך לבר
מצוה טוב לחנך אותו גם בזה. לכן כשנתיים
לפני הבר מצוה אם הולך לישון במוצ"ש
מוקדם יבדיל על חמר מדינה בבוקר.

לדעת ר"ת, אלא בשעת הדחק, כגון הצריך
להחשיך על התחום, וכמו שכתב השו"ע
הכא שרק מי שהוא אנוס, כגון שצריך
להחשיך על התחום לדבר מצוה, יכול
להבדיל מפלג המנחה.

עכ"פ מי שמחמיר כר"ת בעיקר במוצאי שבת
(משום חומרת השבת) ואינו נוהג כן
בכל דבר, לכו"ע יכול לשמוע הבדלה ולצאת
בזה יד"ח לפני זמן ר"ת.

אונן

ח) מי שהוא אונן במוצאי שבת (כגון שנפטר
הקרוב בשבת או אפילו לפני שבת
ולא הספיקו לקברו לפני שבת, אבל בשבת
אינו נוהג דיני אנינות עד צאת השבת) דנו
הפוסקים האם יכול להתפלל ערבית
ולהבדיל מבעוד יום.

דעת המג"א (ס"ס ק"ג) שאין לאונן להתפלל
אחר פלג המנחה ק"ש של ערבית
וברכותיה וגם אין לו להתפלל מעריב, הגם
דעי"ז יתבטלו לגמרי. אבל הט"ז (סימן ע"א
ס"ק ד') ס"ל להיפך, דיקרא אז ק"ש עם
ברכותיה וגם יתפלל שמו"ע. והחכמת אדם
(כלל קנ"ג סע' ו') מתיר אמירת ק"ש אבל
חושש להמ"א ואוסר ברכת ק"ש שמונה
עשרה והבדלה וכדומה). והשדי חמד (הל'
אבילות סי' קמ"ה) פסק כהט"ז ועשה מעשה
כך בעצמו. אולם בספר דברי סופרים הביא
דעת החכמת אדם.

ט"ב שחל במוצאי שבת להבדיל בשבת מפלג המנחה

ט) דנו הפוסקים בט"ב שחל במוצאי שבת
(בין שחל אז ובין שחל בשבת ונדחה
ליום ראשון) האם ניתן להבדיל בשבת
מבעוד יום מפלג המנחה:

הרא"ש (פ"ד דתענית סימן מ') הביא שלש
דעות: א. דעת הבה"ג שאם מבדיל
מבעוד יום מקבל עי"ז על עצמו את התענית
ונאסר לשתות, לכן אינו מבדיל עד אחר צאת
התענית. ב. דעת הרמב"ן ז"ל דכיון דא"א
להבדיל במוצאי"ק א"כ בטלה ליה לגמרי דין

הגליון שבוע זה נתרם ע"י הרב י. ק. שליט"א
לע"נ הגאון הצדיק, פה קדוש
רבי שריה ב"ר בצלאל יעקב דבליצקי זצוק"ל
נלב"ע מתוך פרקי שבח והודאה ואמירת 'נשמת כל חי'
בליל שבת קודש ב' אב תשע"ח

נא להתפלל לרפואת הרב יואל בן לאה לרפ"ש

לתרומות, הנצחות ולקבלת הגליון במייל 22v333v@gmail.com

ברכה לראש משביר

בהדרת כבוד נשגר מעומקא דליבא
ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

למורנו הגר"י טשזנר שליט"א
והרבנית תליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם
באירוסי הנכדה שתחי'

בת לבנו הגאון הרב אליהו שליט"א
מו"צ ומרביץ תורה בבני ברק

עב"ג הבה"ח יהודה שפר הי"ו
מבחירי ישיבת 'תורה בתפארה'

בשעה טובה ומוצלחת

ונבוא בברכה

שירבו השמחות בבית הגדול הזה
וירונו נחת מכל יוצ"ח לאוי"ט

כעתירת המברכים מכל לב
רבנן ותלמידהון